

Danmark fik som bekendt sin frie forfatning den 5. juni 1849. Grundloven af 1849 var en del af en større europæisk udvikling. De store liberale revolutioner vendte op og ned på datidens Europa. Enevælden måtte vige for borgernes frihedsrettigheder.

Men folkestyret fandt ikke sin endelige form lige med det samme. Og frihedsrettighederne var ikke en selvfølge for alle lige fra begyndelsen. Blandt andet var valget i de første mange år efter 1849 forbeholdt mænd.

For liberale er det en grundlæggende værdi, at alle skal have lige muligheder. At alle skal have en chance for at skabe sig et godt liv. At det enkelte menneskes evner og talent er vigtigere end stand og position. Derfor er det heller ikke overraskende, at det var en liberal, der blev én af frontkæmperne i kampen for kvindernes ligestilling og medbestemmelse.

Venstremanden Frederik Bajer stiftede sammen med hustruen Mathilde Bajer organisationen Dansk Kvindesamfund i 1871. Frederik Bajer blev valgt til Folketinget i 1872 og kæmpede de næste mange år som folkevalgt for kvindernes rettigheder.

I 1886 fremsatte Frederik Bajer for første gang forslag om valgret til kvinder til de daværende kommunalråd. Forslaget blev modtaget med høj latter og tilråb, så der måtte kaldes til orden i Folketinget. Siden fremsatte Frederik Bajer det ene lovforslag efter det andet om kvinders adgang til at stemme til kommunalrådene. Selvom han hele tiden blev udsat for hån og spot fra de herskende Højre politikere.

Greve Christian Rosenkrantz Scheel gav i 1887 Frederik Bajers forslag disse ord med på vejen: 'Det at give kvinden kommunal valgret vil kun være det første skridt til at føre hende ind på en glidebane. Det vil ende med, at hun kommer ind i den landspolitiske valgkamp og bliver valgbar til Folketinget, og det tror jeg ikke, nogen af os mænd, som har virkelig respekt for kvinden, kunne ønske, at hun kommer med til.'

Det taler vist for sig selv.

Derfor var det en historisk begivenhed, da kvinderne langt om længe fik stemme- og valgret til kommunalvalg i 1908. Det er altså i år, at vi kan markere 100 året for kvinders valgret og for kvindernes indtog i det politiske liv. Med grundlovsændringen i 1915 fik kvinderne endelig stemme- og valgret til Folketinget og Landstinget. Kvinderne indtog deres retmæssige plads i folkestyret.

Det danske folkestyre har fortsat sin udvikling og fornyelse. Og nu er Danmark blevet kåret til verdensmester i demokrati. Ifølge Verdensbanken ligger Danmark helt i top internationalt målt på blandt andet ytringsfrihed, forsamlingsfrihed og tilstedeværelsen af frie og uafhængige medier.

Det kan vi godt tillade os at være stolte over.

Danmarks grundlov fra 1849 var et produkt af den europæiske oplysningstid. Oplysningstiden var en periode i 1700-tallet med stærke brydninger. Naturvidenskab, oplysning og filosofi vandt frem og gav andre forklaringer på natur og samfund end dem, som kirken havde stået for. Kirke og religion mistede troværdighed og terræn.

Viden og fornuft blev sat over religion og forældet folketro. Centralt for Oplysningstiden var troen på menneskets evner, troen på, at oplyste mennesker kan træffe rationelle valg til samfundets bedste.

Borgerskabet var i fremvækst og stillede krav om del i magten. Så Oplysningstiden mandede ud i krav om enevældens afskaffelse, frihed, folkestyre, menneskerettigheder og drastisk reduktion af kirkens magt over samfundslivet.

Oplysningstiden har præget Europa på godt og ondt. Én af de mere brutale konsekvenser var den blodige franske revolution. Men det er i høj grad takket være Oplysningstiden, at Europa over de følgende par århundreder udviklede en økonomisk og teknologisk førerposition i verden.

Fordi frigørelsen fra religiøse dogmer og fortidig folketro gav rum til dristig nytænkning. Fordi oplysning og videnskab fødte ny erkendelse og begravede forældede forestillinger. Fordi troen på det selvstændige, myndige og frie menneske afløste det kuede menneske, der var under formynderskab af undertrykkende autoriteter og traditioner.

Ad krogede omveje førte Oplysningstiden til det Europa, vi kender - med personlige frihedsrettigheder, bl.a. ytringsfriheden, den private ejendomsret og ligestilling mellem kvinder og mænd, folkestyre, retsstat, magtens tredeling og begrænsning af kirkens og religionens magt i samfundet.

Men frihed og grundlæggende værdier er under pres i disse år. Terrorangrebene på USA den 11. september 2001 var religiøse fanatikeres angreb på den kultur og livsform, som præger vore frie samfund.

Terrorangrebet på den danske ambassade i Pakistan er det seneste af en række meningsløse angreb med uhyrlige konsekvenser for uskyldige ofre.

I mange lande – også i Europa - er mennesker blevet dræbt eller truet på livet for at udnytte deres ret og frihed til at ytre sig om religiøse emner i form af bøger, film og tegninger.

De har stået fast på de principper og værdier, som er fundamentet for vore frie samfund: Politisk frihed, ligeret for alle, folkestyre, fri presse, ytringsfrihed, kritisk tænkning og kritisk tilgang til informationer, idéer og tro.

Det er disse fælles værdier, vi skal kæmpe for. Vi skal med alle ligesindede være fælles i forsvaret for frihedsrettighederne. Vi skal med større styrke tale med én stemme i kampen for frihed og fred i verden. Vi skal med fasthed stå sammen i kampen mod terror.

Her har Europa en stor rolle at spille.

For nylig sagde et meget bredt flertal i Folketinget ja til EU's nye traktat, Lissabon-traktaten. Det gjorde vi, fordi traktaten giver en ny og bedre ramme om samarbejdet mellem EU-landene.

Det bliver nemmere og mere effektivt at træffe beslutninger i EU. Der bliver mere demokrati og åbenhed i EU. Vi forbedrer EU's evne til at tale med én stemme på den internationale scene. Dermed vil vi europæere få mere indflydelse i verden.

Og frem for alt får vi bedre mulighed for at løse de store udfordringer, som vi kun kan løse i fællesskab.

Bekæmpelse af international terror. Bekæmpelse af organiseret kriminalitet, menneskehandel og narko over landegrænserne. Bekæmpelse af illegal indvandring.
Forebyggelse af menneskeskabte klimaforandringer. Og forbedring af miljøet.

Styrkelse af Europas konkurrenceevne og evne til at skabe nye jobs.

EU har været den drivende kraft i at få genforenet det Europa, som blev delt efter Anden Verdenskrig. Og EU er i dag den altafgørende ramme om samarbejdet mellem Europas lande.

Foreløbig er 27 lande med i samarbejdet. Flere banker på for at være med. Og de nye medlemmer satser målbevidst på at komme stærkest muligt med i samarbejdet.

Den nye Lissabon-traktat skaber en stabil ramme for EU-samarbejdet i lang tid fremover. Men samtidig betyder traktaten, at de danske undtagelser i endnu større grad vil hæmme Danmarks indflydelse og interesser. De danske undtagelser er bevaret uændrede i Lissabon-traktaten. Men virkningen af de danske undtagelser bliver større i den nye traktat, end de er i dag.

Det bliver i stigende grad et problem, at Danmark siden 1993 har haft undtagelser fra EU-samarbejdet. At vi ikke er fuldt og helt med i EU.

Det er tankevækkende, at tre nye medlemslande nu er stærkere med i samarbejdet end Danmark. Det er Slovenien, Cypern og Malta, som alle er med i den fælles valuta. De har kun været med i EU i fire år. De er mindre lande end Danmark. Men de har en mere central placering.

Det er hævet over enhver tvivl, at Danmark skal med i euroen for at være med i hjertet af Europa. Det handler ikke så meget om økonomi. Økonomisk klarer Danmark sig jo meget godt uden for euroen. Vi har en stærk økonomi og opfylder alle betingelser for at være med i euroen.

Når det går så godt, er det blandt andet, fordi vi fører økonomisk politik, som om vi var med i euroen. Men vi er uden indflydelse på den politik, som bliver besluttet i euro-zonen, og som vi derefter følger. Det er en ringe varetagelse af danske interesser.

Der er brug for et stærkere samarbejde om at løse kriser og konflikter – både i og uden for Europa. I de senere år har EU-landene styrket samarbejdet om militære operationer for at skabe og sikre fred i Europa og Afrika. Og i de kommende år vil dette samarbejde blive yderligere forstærket.

Som følge af undtagelsen har Danmark ikke kunnet deltage i at sikre fred i Makedonien og Bosnien. Vi kunne heller ikke hjælpe med at sikre den stabilitet i Congo, der gjorde det muligt at gennemføre valg. Og vi kan ikke beskytte flygtninge fra Sudan, som søger ly i nabolandet Tchad.

Hovedparten af operationerne er iværksat på opfordring af FN. EU-traktaten lægger netop stor vægt på EU's samarbejde med FN. Danmark kan i FN opfordre EU til at yde en indsats, men derefter er vi i EU forhindret i at deltage på grund af undtagelsen. Og vi er uden indflydelse på, hvilke opgaver EU bør påtage sig.

Danmark er en stærk fortaler for et tættere samarbejde mellem EU og NATO. Men på grund af undtagelsen har vi begrænset indflydelse på at styrke det samarbejde.

Et konkret eksempel på de praktiske vanskeligheder i forhold til NATO-samarbejdet ser vi i Bosnien og Kosovo. EU har en styrke i Bosnien. NATO har en styrke i Kosovo. De to styrker har lovet hinanden gensidig bistand i tilfælde af vanskeligheder. Men Danmark har måttet meddele, at dansk personel i Kosovo ikke kan hjælpe EU-styrken i Bosnien, fordi danske styrker herved ville komme under EU-kommando.

Det kan siges meget klart: Den danske undtagelse fra EU's forsvarssamarbejde er ude af trit med nutiden. Og det er helt tåbeligt, at Danmark er afskåret fra at deltage i fredsbevarende operationer, som EU står for, og som FN har bedt om.

Forsvarssamarbejdet i EU vil blive yderligere styrket i de kommende år. Bl.a. er Frankrig kommet med meget positive signaler om en parallel styrkelse af samarbejdet i EU og NATO. Det er helt i tråd med dansk politik. EU og NATO er partnere og skal styrke samarbejdet.

Forsvarssamarbejdet i EU foregår på den måde, at hvert enkelt land selv bestemmer, om det ønsker at være med i en militær operation. Men i dag er Danmark udelukket per automatik.

Hvis vi derimod ophæver undtagelsen, så vil regering og Folketing fra sag til sag kunne beslutte, om Danmark skal bidrage med mandskab eller materiel til at arbejde for fred og demokrati ude i verden.

Derfor er det regeringens klare opfattelse, at vi bør fjerne undtagelsen fra EU's forsvars- og sikkerhedspolitiske samarbejde.

Den nye Lissabon-traktat betyder, at EU i de kommende år kan styrke kampen mod terror, kvindehandel og anden grænseoverskridende kriminalitet. Det er emner, der også topper listen over, hvilke områder danskerne ønsker, at EU skal samarbejde mere om.

Hidtil har Danmark kunnet deltage i ganske meget af retssamarbejdet. Men med Lissabon-traktaten ændrer det sig betydeligt. Vi kommer til at glide mere og mere ud af samarbejdet om strafferet og politi. Det vil ske allerede fra 1. januar 2009, hvis Lissabon-traktaten træder i kraft som forventet.

Terror og organiseret kriminalitet, som fx kvindehandel og børneporno, kender ingen grænser. Når danske politifolk skal opklare sager om børneporno, så har de brug for et effektivt samarbejde med politiet i andre lande. Det er skadeligt, at Danmark ikke kan være med helt fremme i kampen mod den hårde internationale kriminalitet.

Danmark har fået en særlig aftale med de øvrige EU-lande, som indebærer, at vi fremover selv kan vælge, hvilke dele af retssamarbejdet, vi vil være med i.

I praksis betyder det, at vi fx kan vælge at være fuldt og helt med i samarbejdet om at bekæmpe terrorisme, menneskehandel og børnepornografi. Vi kan også være med i samarbejdet om skærpet grænsekontrol. Og bekæmpelse af ulovlig indvandring. Samtidig med, at vi kan vælge at holde os uden for de fælles regler om fx familiesammenføring.

Altså: Vi kan være fuldt og helt med i retssamarbejdet om at bekæmpe terror og kriminalitet og samtidig videreføre den faste og fair udlændingepolitik.

Med andre ord har vi fået en tilvalgsordning. En meget favorabel tilvalgsordning. Denne tilvalgsordning kan vi indføre, hvis befolkningen siger ja ved en folkeafstemning.

En fjernelse af de danske undtagelser vil kræve folkeafstemning. Nu skal vi hen over sommeren overveje, hvornår og hvordan vi bedst griber den sag an. Det afgørende vil være, at vi giver befolkningen en fair chance for at tage stilling til undtagelserne.

Både Danmark, Europa og verden har ændret sig meget, siden vi indførte undtagelserne for 15 år siden. Tiden er løbet fra undtagelserne. De skader Danmark.

Så i Danmarks interesse bør vi fuldt og helt med i EU-samarbejdet.

Danmark er ét af verdens frieste lande. Og for nylig kårede magasinet ”The Economist” os til at være verdens næstmest fredelige land i verden. Det fredeligste er Island.

Den britiske filosof Thomas Hobbes konkluderede for tre århundreder siden, at vi må vælge mellem enten at være et fredeligt eller et frit samfund. Vi kan ikke få begge dele.

Hvordan kan det så lade sig gøre, at Danmark både er ét af verdens frieste og ét af verdens fredeligste lande?

Svaret er, at vi har udviklet et fællesskab, der forener os som folk. En sammenhængskraft, der som et usynligt bånd binder os sammen som danskere på tværs af forskelle i holdninger og levevis.

På det seneste har der været en livlig debat om, hvorvidt Danmark er et flerkulturelt samfund. Det er en debat, som er værd at tage alvorligt. For den handler om, hvor Danmark skal bevæge sig hen.

Men det er også en debat, som er præget af betydelig uklarhed om, hvad der ligger i ordet ”flerkulturel”.

På den ene side er det ret åbenbart, at Danmark er et samfund med en mangfoldighed af holdninger, tro og kulturer. Og hvis ordet, ”flerkulturel” blot dækker over denne faktiske kendsgerning, ja, så er det en selvfølgelighed, som alle bør erkende.

Men der er kredse, som bruger ordet, ”flerkulturel” eller ”multikulturel” i en mere vidtgående betydning. For dem er et multikulturelt samfund et ideologisk begreb. En samfundsopfattelse, som bygger på, at Danmark skal være et samfund af mangfoldige parallelle kulturer. En forestilling om et samfund, hvor forskellige kultursamfund lever hver deres adskilte liv side om side.

Et sådant samfund vil true sammenhængskraften i Danmark. Det vil blive et opsplittet samfund. Et Danmark af parallelsamfund. Et Danmark af adskilte subkulturer. Flerkulturelt, ja. Men et flerkulturelt ghetto-Danmark.

Vi skal have et Danmark med frihed til forskellighed. Men ikke et samfund med en fritagelse fra pligt og ansvar over for det fælles. Friheden skal gå hånd i hånd med et fællesskab, der holder os sammen som folk og nation.

Mit bud på en sådan fællesnævner er sproget, historien og et fælles syn på nogle grundprincipper for samfundets indretning. Det danske sprog som bindemiddel i Danmark giver sig selv.

Historien betyder langt mere, end vi selv aner. Alle vore sejre og nederlag i tidens løb er med til at forme vores selvopfattelse som danskere. Den historiske enkeltbegivenhed, som nok har påvirket

Danmark mest, er reformationen. For reformationen satte så at sige kirken og religionen på plads i samfundet.

På det menneskelige plan slut med afladskøb og gode gerninger som vejen til evig frelse. Og på det samfundsmæssige plan blev grunden lagt til den helt afgørende sondring mellem politik og religion.

Det bidrager i høj grad til sammenhængskraften, at der i den brede danske befolkning er den grundholdning, at religion er en privat sag. At religion er underordnet samfundets love og regler. Og at religion kan og skal tåle kritisk debat - som alle andre forhold i samfundet.

For den vidtgående ytringsfrihed er en anden af de grundpiller, som fællesskabet i Danmark bygger på. Et værdifuldt fællestræk i danskernes holdning til samfundet er ønsket om og lysten til at sætte alle autoriteter, alle etablerede sandheder og alle indgroede vaner og forestillinger til kritisk debat. Denne anti-autoritære indstilling har i høj grad bidraget til fremskridt og udvikling.

Det folkelige fællesskab om højskoler, andelsbevægelse og arbejderbevægelse har også påvirket vores syn på uddannelse, oplysning, foreningsliv og folkestyre. Og de har grundlagt den brede opfattelse af, at der ikke bør være for store skel mellem mennesker. Nok kortest udtrykt i Grundtvigs strofer: "Og da har i rigdom, vi drevet det vidt, når få har for meget, og færre for lidt".

På den måde har vi sikret et samfund med en stærk sammenhængskraft. Hvor der ikke er store sociale spændinger.

Og endelig er det en fast grundholdning i Danmark, at mennesker har lige værd, og at kvinder og mænd derfor skal have lige muligheder og rettigheder.

Sondringen mellem politik og religion. En vidtgående ytringsfrihed. Ligestilling mellem kvinder og mænd. Og fraværet af store sociale skel. Det er nogle af de fælles principper, der samler det danske folk på tværs af holdningsforskelle i øvrigt.

Danmark er i dag det samfund i verden, hvor vi har mest tillid til hinanden. Og hvor der er mest tillid til samfundets institutioner. Gensidig tillid er en vigtig faktor for fællesskabet i et samfund. Og tillid bygger på, at vi kender hinanden og de grundholdninger, som påvirker vores adfærd.

Det er vigtigt med et sådant fællesskab. For det giver et stærkt samfund. Et samfund med en stærk sammenhængskraft.

Og vi må gøre os umage med at sikre, at de indvandrere, som kommer til Danmark, bliver en del af det fællesskab. Lærer at tale sproget, lærer om historien og kulturen, lærer de grundprincipper, som det danske folkestyre bygger på, får arbejde, bliver deltagere i sportsklubber, foreningsliv og andre aktiviteter, som er med til at fremme den gensidige forståelse og forme det fredelige samkvem i det danske samfund.

Men det kræver også, at vi selv er bevidste om de fælles værdier. At vi er stolte af dem. At vi tør stå ved dem.

Hvis vi forfalder til en kulturrelativistisk tankegang, hvor alle værdier og holdninger er lige gyldige, så bliver de også ligegyldige. Og så kan vi ikke forvente, at de nye danskere skal blive grebet af begejstring over det, vi står for. Derfor siger vi nej til et flerkulturelt ghettosamfund. Derfor siger vi ja til et samfund med flere kulturer, der mødes og skaber det fællesskab, der binder os sammen som folk.

* * *

Med afsæt i en stærk bevidsthed om det at være dansk, om dansk sprog, historie og kultur kan vi møde verden med åbenhed og udsyn.

Vi må gerne være os selv. Men vi må aldrig være os selv nok. Og vi danskere er netop åbne, udadvendte og frisindede. En undersøgelse af europæernes holdning til globalisering viser, at vi danskere er klart nummer ét i Europa målt på andelen af befolkningen, der er positive over for globalisering.

Vi frygter ikke globaliseringen. Vi drager fordel af den. Og når man ser på udviklingen de seneste år, så er danskerne blevet markant mere begejstrede for globaliseringen.

Også når det gælder EU, er vi danskere blandt de mest positive i Europa. Langt de fleste danskere mener, at vi har haft fordel af vores EU-medlemskab. Vi er glade for de frihedsgrader og muligheder, som EU er med til at sikre os. Vi er glade for vort fællesskab med de andre europæiske lande. Og vi benytter flittigt mulighederne for at rejse, studere og arbejde overalt i Europa.

I en globaliseret verden behøver vi et stærkt fællesskab mellem Europas lande. For at forsvare vore frihedsidealer, der er under stigende pres. For at fremme vore interesser i verden. Og for at løse de store udfordringer i kampen mod terror, organiseret kriminalitet og illegal indvandring. I kampen for bedre klima, miljø og forbrugerbeskyttelse. Og i indsatsen for at sikre fortsat beskæftigelse, velstand og velfærd i Europa.

Vi danskere skal stærkest muligt præge udviklingen i Europa. Stærkest muligt varetage vore interesser. Stærkest muligt sætte en dagsorden.

Vi har meget at give Europa. Og vi må stå sammen om at beskytte, styrke og udvikle vore fælles værdier.

Vi skal være fuldt og helt med i EU. Vi skal være med i hjertet af Europa. Det er der, vi hører til.